

DATUM

10 juli 2026

ONDERWERP

Briefadvies AI vraagt om Brabantse richting

AI vraagt om Brabantse richting

De AI-revolutie kondigt zich luid en duidelijk aan. Waar ze ons uiteindelijk brengt, weet nog niemand. AI racet Brabant binnen via het huiswerk van scholieren, de planning van het transportbedrijf, het spreekuur in de zorg en de inbox van de ambtenaar. In onze adviescommissie Artificiële Intelligentie (AI) zien we die verandering van dichtbij: in collegezalen en op werkvloeren, in de zorg, in bestuurskamers en bij de generatie die met AI opgroeit. De vraag is dan ook niet óf Brabant met AI te maken krijgt. Die vraag is voorbij. De vraag is of Brabant voldoende zicht en grip heeft op de veranderingen die AI nú in gang zet. Dat is geen technische vraag, maar een politieke. En daarmee een vraag aan u.

Juist Brabant

Alles wordt door AI geraakt, en Brabant in het bijzonder. Onze provincie is een hightechregio, maakregio, logistieke hub, agrifood- en zorginnovatieregio. Allemaal sectoren die eerder dan andere, of meer dan andere, de impact van AI ondergaan. Met grote veranderingen tot gevolg, in koers, in kansen, in kwetsbaarheden. Brabant ondergaat de impact van AI nu al volop, bewust of onbewust. Dat heeft ook gevolgen voor Brabantse bestuurders en overheden. Wie in Brabant over economie, ruimte, energie of arbeidsmarkt beslist, beslist ook over AI, of we het zo noemen of niet. Juist Brabant, en juist Brabantse bestuurders en vertegenwoordigers, zouden zich bewust moeten zijn van de breedte en diepte van de impact van AI.

AI heeft overall impact – van economie tot democratie

Functieprofielen kantelen. In de dienstensector lopen juniorvacatures terug en groeit het ‘ervaringsgat’, nu jonge mensen minder vliegreuen maken. Bedrijven die niet aanhaken, lopen opdrachten mis; grote ondernemingen zijn al volop bezig, terwijl veel mkb-bedrijven — de ruggengraat van onze economie — er goeddeels alleen voor staan. Burgers voelen zich soms onzeker over wat AI betekent voor hun baan en hun vakmanschap, en zijn vaker op hun hoede bij wat ze lezen en zien. Als AI het vertrouwen in beeld en informatie ondermijnt, raakt dat ook het bestuur en de democratie: in Brabant zagen we al hoe een rechtbanktekening met AI werd gemanipuleerd. Een klein voorval met een grote betekenis, want beeld is niet langer vanzelfsprekend bewijs.

Sneller dan bestuur gewend is

AI ontwikkelt zich niet in het tempo van beleidsnota's of bestuursperiodes. De technologie verandert per week, soms per dag; in onze commissie viel de vergelijking met ‘de industriële revolutie, tot de macht 10’. Eerlijk is: niemand kan precies voorspellen hoe de impact uitpakt, juist omdat het zo snel gaat. Maar dat is een argument vóór paraatheid, niet ertegen. Wie niet weet uit welke hoek de wind gaat waaien, houdt de zeilen los en de bemanning wakker.

De spanning tussen het tempo van de technologie en het tempo van politiek en samenleving — dat is de echte urgentie.

Wat er al staat, en wat nog ontbreekt

De provincie werkt al aan een kader voor wat er met AI mag en kan binnen de eigen organisatie, geënt op de Europese AI Act. De provincie probeert AI-implementatie door het mkb te faciliteren met de Brabant Coaches en jaagt toepassing van AI in hightech, medtech en mobiliteit aan met de AI-Hub Brainport. De BOM werkt aan een sterk AI-tech ecosysteem dat bijdraagt aan verdienvermogen, arbeidsproductiviteit en strategische autonomie in Brabant. En met het AI Supercomputing-initiatief investeert de provincie via de BOM en samen met Brabantse kennisinstellingen

gen in rekenkracht voor bedrijven en organisaties. Dat verdient waardering, maar het zijn losse instrumenten. Wie het provinciale AI-handelen van vandaag optelt, ziet instrumenten voor nu — nog geen richting voor straks. Wat nog ontbreekt, is bestuurlijke paraatheid: de bereidheid om temidden van alle disruptie en onzekerheid keuzes te maken en een koers uit te zetten. De bereidheid om te varen in de mist.

EU AI Act

De Europese AI-verordening (EU AI Act) is een wet die de ontwikkeling en het gebruik van kunstmatige intelligentie reguleert. Het centrale doel is om te zorgen dat AI-systemen in de Europese Unie veilig en betrouwbaar zijn en de grondrechten van burgers respecteren, zonder dat dit innovatie in de weg staat.

Bij uitstek een provinciale opgave

Is dit wel provinciaal terrein? Wij menen van wel, juist door de manier waarop de provincie stuurt. De provincie zit niet aan de keukentafel van de Brabander en niet op de werkvloer van het bedrijf. Zij stuurt niet rechtstreeks op wat mensen doen of besteden; **zij stuurt op de systemen daaromheen**, op netwerken, ketens, kennis, randvoorwaarden. Precies die systemen worden nu door AI herschikt. Wie op systemen stuurt, kan niet aan de kant blijven staan wanneer de systemen zelf veranderen. Deze opgave is bovendien te groot voor één organisatie en te regionaal voor Den Haag; zij is op maat gesneden voor het middenbestuur.

Richting geven kan nu nog... maar de echte acceleratie komt eraan

Richting geven is nog mogelijk. Brabant heeft de boot nog niet gemist. De echte AI-revolutie ligt nog voor ons. De snelle ontwikkelingen die we nu zien, zijn het gevolg van de voortdurende verbetering van taalmodellen (ChatGPT, Claude). Die modellen werken met taal, tekst en data. Hun impact landt vooral in de digitale wereld en raakt met name dienstverlening, onderwijs en informatievoorziening, debat en democratie. De échte acceleratie komt als AI op grote schaal wordt gekoppeld aan sensing en robotisering. Die koppeling geeft AI ogen en handen. Via sensoren ziet AI wat er in de fysieke wereld gebeurt, via robots kan het daar zelf naar handelen. AI verlaat daarmee het beeldscherm en gaat aan het werk in bijvoorbeeld fabriekshallen, kassen en distributiecentra. Denk aan productielijnen die zichzelf optimaliseren, machines die hun eigen onderhoud voorspellen en logistiek die grotendeels zonder menselijke tussenkomst draait. Daarmee raakt AI niet langer vooral kenniswerk en dienstverlening, maar de fysieke economie. Juist daar, in de maakindustrie en het mkb, ligt de kracht van de regionale en lokale economieën in Brabant. De gevolgen zullen er ingrijpend zijn.

Onze twijfel - en onze vraag

Hier past eerlijkheid, en we spreken dit uit als 'critical friend' van het Brabantse bestuur: wij twijfelen of Brabant op tijd wakker is. De wijze waarop het Brabants bestuur zich tot nu toe bezighoudt met de impact van AI, is wat ons betreft te reactief, te beperkt en te weinig strategisch. De vraag die straks over deze en de komende bestuursperiode wordt gesteld, is niet óf AI impact had — die impact komt sowieso. De echte vraag wordt: **waren we als bestuur op tijd wakker?**

Drie gebieden om op voor te sorteren

Wakker zijn betekent niet dat de provincie alles zelf wil regelen. Het betekent wel: strategisch voorsorteren op de impact die AI op Brabant gaat hebben. Juist op de volgende drie gebieden ligt daarbij een rol voor de provincie. Bij de eerste twee gaat het om vraagstukken die de schaal van één gemeente, kennisinstelling of onderneming overstijgen; precies het niveau waarop de provincie kan verbinden, opschalen en verschillen tussen regio's overbruggen. Het derde gebied is de provincie zelf: wie Brabant vraagt te bewegen, geeft zelf het voorbeeld.

1. AI-geletterdheid, arbeidsmarkt en onderwijs. AI-geletterdheid wordt een basisvaardigheid, net als lezen en schrijven. Op de arbeidsmarkt verandert AI het werk sneller dan scholing kan bijbenen; wie niet leert ermee te werken, te experimenteren en de uitkomsten kritisch te wegen, raakt achterop. In de samenleving raakt AI hoe we ons als burger tot elkaar en tot de overheid verhouden; zonder die vaardigheid wordt het lastiger om volwaardig mee te doen in een wereld die steeds complexer wordt. AI-geletterdheid kan werken als gelijkmaker als iedereen toegang heeft tot leren met AI. Is die toegang er niet, dan wordt AI juist een verschilmaker: het vergroot de afstand

tussen wie kan meebewegen en wie afhaakt. Daarmee is AI-geletterdheid een gezamenlijke opgave van onderwijs, bibliotheken, werkgevers en overheid. Het vraagt om verdere vernieuwing van hoe onderwijs georganiseerd is; samenwerking tussen onderwijs en werkgevers wordt nóg belangrijker. Het vraagt ook van de provincie om te doen waar zij sterk in is: die regionale samenwerking organiseren, gericht op een arbeidsmarkt en samenleving die deze omslag aankunnen. Zij kan er daarbij voor zorgen dat het aanbod niet afhangt van iemands woonplaats, en dat ook groepen worden bereikt die anders buiten beeld blijven. Bibliotheken zijn daarvoor een natuurlijke thuisbasis: laagdrempelige plekken waar leren omgaan met AI voor iedereen openstaat.

2. Het mkb en de regionale economieën. Alle regionale economieën van Brabant worden geraakt door AI. Doen we niets, dan is het een bedreiging; zijn we wakker, dan zetten we het om in kansen. De opgave is om per Brabantse regio de triple helix-krachten te bundelen, zodat de regio op eigen wijze het voortouw neemt in de adoptie van AI. Dat kan zich vertalen in regionale AI-hubs per sector, gebouwd op waar de regio al sterk in is: AI in logistiek rond Waalwijk-Tilburg, AI in gaming in Breda, AI en menselijk gedrag in Midden-Brabant, AI en agrifoodinnovatie in Noordoost- én West-Brabant, AI en defensietechnologie in Brainport, AI en maakindustrie in heel Brabant. Verbind de regionale bedrijven, het regionale onderwijs en de regionale overheden met één Brabantse aanpak. Een aanpak met de ambitie om per sector de AI-kansen te pakken, waarin leren en experimenteren vooropstaan en fouten gemaakt mogen worden. Zo kom je vooruit. Dat is wakker zijn.

3. De provincie zelf. Wat de industriële revolutie was voor blue collar, is AI voor white collar. Taken worden overgenomen of worden anders. De provinciale organisatie is per definitie een white collar-omgeving. Er worden al goede stappen gezet om medewerkers AI-wijs te maken, maar de impact van AI op de provincie gaat verder. AI vraagt om verandering in beleidsprocessen en van bestuur. Het vraagt om versnelling, en om het beheersen van nieuwe risico's (denk aan het voorbeeld van de gemanipuleerde rechtbanktekening). Wakker zijn dus. Een provincie die Brabant vraagt te leren en te experimenteren, geeft zelf het voorbeeld. Dat vraagt om AI-wijsheid in bestuur én organisatie, om verantwoord experimenteren in eigen huis, en om het bewaken van de publieke én menselijke waarden (vertrouwen, gelijke kansen, autonomie) die bepalen of AI Brabant sterker maakt, of alleen sneller.

Partner in de zoektocht

In een veld dat dagelijks verandert, zijn pasklare antwoorden verdacht en zijn de juiste vragen goud waard. Die vragen helpen stellen, dat is de rol die onze adviescommissie voor zichzelf ziet: naast provincie, Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten, en boven alles: voor Brabant. We gaan hierover graag in gesprek, in een dialoogsessie of gewoon bij u aan tafel.

De komende Statenperiode vraagt om keuzes die richting geven aan Brabant-met-AI. Niet als extra dossier, maar als lens over alle grote opgaven heen. **Wie richting wil geven aan Brabant, rekent AI vanaf nu mee. Wees wakker!**

Met vriendelijke groet,
namens de adviescommissie AI van BrabantAdvies,

Henri van Mil
Vice-voorzitter SER Brabant

Totstandkoming. De adviescommissie AI bundelt de perspectieven van drie raden van BrabantAdvies: SER Brabant, de Provinciale Raad Gezondheid en Young Professionals Brabant. Aan tafel zitten ondernemers en mensen uit wetenschap, onderwijs, zorg en openbaar bestuur, van meerdere generaties. De commissie werkte in een reeks sessies volgens het principe mens–AI–mens: AI ondersteunt bij ordenen en samenvatten; duiding, afweging en ethiek blijven mensenwerk.

Colofon

Adviescommissie

Henri van Mil (voorzitter), Karin van Steensel (secretaris), Jos van Kessel, Remco Beekers, Huub Verbeek, Erik de Ridder, Koos van der Velden, Caroline Koevoets, Lieke Ijpelaar – de Kok, Luke den Boer, Ellen Kroese

SER Brabant

Wobine Buijs (voorzitter), Karin van Steensel (secretaris), Arna Arnautovic, Dees Melsen, Henri van Mil, Huub Verbeek, Jeroen Bruinsma, John Blankendaal, Jos van Kessel, Marian Thunnissen, Ellen Kroese, Remco Beekers

Provinciale Raad Gezondheid (PRG)

Sacha Ausems (voorzitter), Judith van Groos (secretaris), Erik de Ridder, Eveline Wouters, Joep de Groot, John Dagevos, Koos van der Velden, Leendert van Bree, Maruška Lestrade-Brouwer, Sebastiaan Baan

Young Professionals Brabant

Marius Zuurbier (voorzitter), Marlieke van den Tillaar (secretaris), Caroline Koevoets, Luke den Boer, Marijn van Asseldonk, Lieke Ijpelaar de Kok, Chloë Verkooijen, Marloes Vermeulen, Marika Holaman, Niek van den Berk, Stijn Akkermans

Algemeen secretaris

Koen van der Veer

Over BrabantAdvies

Met Sociaal Economische Raad (SER) Brabant, Provinciale Raad voor de Leefomgeving, Provinciale Raad Gezondheid en Young Professionals Brabant creëren we beweging en impact op strategische opgaven in Brabant. Dit doen we door uiteenlopende perspectieven te verbinden en ons brede netwerk in te zetten. Met onze scherpte en integrale advisering stimuleren we beweging in een breed maatschappelijk veld en versterken we de besluitvorming van de provincie.

BrabantAdvies

Brabantlaan 3
5216 TV 's-Hertogenbosch
info@brabantadvies.com
www.brabantadvies.com
073-30 30 286